

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

- A Skolens arbeid med elevenes utbytte av Opplæringen

- B Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging

Lund kommune – Lund ungdomsskole

13.06.2016

Innholdsfortegnelse

2. Om tilsynet med Lund kommune – Lund ungdomsskole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet - del A.....	4
2.3 Tema for tilsynet – del B	5
2.4 Om gjennomføringen av tilsynet	6
2.5 Egenvurdering	6
2.6 Gjennomføring av tilsynet	6
A Skolen sitt arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.....	6
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	6
3.1 Rettslige krav	6
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	8
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	8
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	10
4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte.....	10
4.1 Rettslige krav	10
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	11
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	12
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	12
5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	13
5.1 Rettslige krav	13
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	13
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	14
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	14
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	15
6.1 Rettslige krav	15
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	15
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	15
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	16
B Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging	16
7. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak.....	16
7.1 Rettslige krav	16
7.2 Fylkesmannens undersøkelser	17

7.3 Fylkesmannens vurderinger.....	18
7.4 Fylkesmannens konklusjon.....	20
8. Enkeltvedtak om spesialundervisning.....	20
8.1 Rettslige krav.....	20
8.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	21
8.3 Fylkesmannens vurderinger.....	21
8.4 Fylkesmannens konklusjon.....	23
9. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring.....	23
9.1 Rettslige krav.....	23
9.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	24
9.3 Fylkesmannens vurderinger.....	24
9.4 Fylkesmannens konklusjon.....	25
10. Frist for retting av brudd på regelverket.....	25
11. Kommunens frist for å rette.....	28
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	29

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 21.12.2015 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen ved Lund ungdomsskole i Lund kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, som denne rapporten omhandler, forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er **14.11.2016**. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Lund kommune – Lund ungdomsskole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighe¹stilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet - del A

Denne delen av tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være

- skolens arbeid med opplæringen i fag
- undervisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- vurdering av behov for særskilt språkopplæring

---

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmaterie¹-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Tema for tilsynet – del B

Denne delen av tilsynet omhandler skolens forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen. Særskilt tilrettelegging for elever innebærer avvik fra ordinært opplæringstilbud og er enkeltvedtak etter loven.

Hovedpunkter i tilsynet vil være

- generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak
- enkeltvedtak om spesialundervisning
- enkeltvedtak om punktskriftopplæring (det er ikke ført tilsyn med dette i forbindelse med tilsynet i Lund)
- enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- enkeltvedtak om tegnspråkopplæring (det er ikke ført tilsyn med dette i forbindelse med tilsynet ved Lund ungdomsskole)

Det overordnede formålet med det nasjonale tilsynet er å bidra til at elever får et godt utbytte av opplæringen. For å sikre at dette gjelder for alle elever, er elever med behov for særskilt tilrettelegging gitt egne rettigheter i opplæringsloven.

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at skolen

- sikrer elevens rettssikkerhet gjennom å involvere elever og foreldre i vurderingene før skolen tar avgjørelser om avvik fra ordinært opplæringstilbud
- følger reglene for innhold i enkeltvedtak
- sørger for å vurdere og kartlegge elevens behov på en faglig forsvarlig måte
- fattet vedtak som gir gode føringer for å tilrettelegge innholdet i opplæringen

Manglende forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen kan medføre at elevene ikke får ivarett sine rettigheter. Det kan også medføre at avgjørelsene ikke gir gode faglige føringer for innholdet i opplæringen. Elevene står da i fare for å få en opplæring som ikke gir et forsvarlig utbytte.

Det er bare utvalgte deler av saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak som kontrolleres i tilsynet. Opplæringsloven og forskrift til loven har også krav som gjelder spesialundervisning, punktskriftopplæring og særskilt språkopplæring som ikke er inkludert i dette tilsynet.

2.4 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Lund kommune ble åpnet gjennom brev av 21.12.15. Fylkesmannen har bedt om at kommunen legger frem dokumentasjon, jf. kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

2.5 Egenvurdering

Dokumentasjonen skolen har sendt inn er hovedsakelig valgt ut for å underbygge svarene rektor og lærere har gitt i egenvurderingsskjemaene. Formålet med egenvurdering er blant annet å sette i gang endringsprosesser på skolen og hos skoleeier på de områdene egenvurderingen konkluderer med manglende regelverkketterlevelse. Egenvurderingen er slik også ment å ha en kompetansehevende funksjon.

Når egenvurderingsskjema etter dette blir omtalt i den foreløpige tilsynsrapporten, bruker Fylkesmannen kortformen EVS.

Innholdet i EVS er knyttet opp til temaet for tilsynet. Lærere og rektor har svart «ja» eller «nei» på spørsmålene som blir stilt i EVS. Svarene måtte underbygges med skriftlig dokumentasjon. Dokumentene det ble vist til i EVS, og annen dokumentasjon Fylkesmannen bad om, er dokumentasjonen Fylkesmannen har vurdert i tilsynet (se vedlegg 1).

2.6 Gjennomføring av tilsynet

23.12.15: Varsel om tilsyn

16.02.16: Veiledning på Lund ungdomsskole

18.03.16: Frist for innsending av dokumentasjon

28.04.16: Åpningsmøte og intervjuer på Lund ungdomsskole

24.05.16: Foreløpig tilsynsrapport og varsel om pålegg

26.05.16: Sluttmøte

09.06.16: Frist for å gi merknader til foreløpig tilsynsrapport og varsel om pålegg

14.06.16: Endelig tilsynsrapport

A Skolen sitt arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 eller og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring, hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, og hva som er grunnlaget for denne vurderingen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer en prestasjon. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Kravet til at dette skal være kjent, innebærer noe mer enn at informasjonen er tilgjengelig for elevene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. Opplæringsloven § 5-5 hjemler at en elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal da fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfeller må skolen sikre at elevens opplæring dekker de individuelle målene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/kommunen gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens for klassen.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring i klassen. Skolen må ha en skriftlig fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor og faglærerne i engelsk, matematikk og norsk (for nyankomne minoritetsspråklige elever i særskilt opplæringstilbud) har fylt ut egenrederingsskjema (EVS) hvor de grunngir hvorfor de mener at de oppfyller, eventuelt ikke oppfyller, krav til opplæring og elevvurdering gjennom vedlagt dokumentasjon. Disse, sammen med plandokument, rutiner, maler, informasjon på skolens hjemmeside for de ulike fagene, og intervju danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner. Skolen har også lagt fram sakkyndige vurderinger, enkeltvedtak og IOP for 3 elever med spesialundervisning, og enkeltvedtak om «særskilt opplæring av elever fra språklige minoriteter» for 5 elever.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Lund ungdomsskole har lagt fram årsplaner for alle tre årene på ungdomstrinnene i matematikk og engelsk. Etter vår oppfatning viser disse dokumentene, sammen med svar fra EVS og intervjuer, at rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter innholdet i opplæringen til kompetansemålene i fagplanene, og at opplæringen samlet sett dekker alle målene på hovedtrinnet.

Skolen har lagt ved dokumentasjon på generelle vurderingskriterier i ett fag, som forteller elevene hva som vektlegges i muntlig og skriftlig aktivitet. Fylkesmannen har på skolens hjemmeside også funnet kriterier i enkelte fag som vi vurderer at i større grad er knyttet til konkrete undervisningstemaer som dekker deler av kompetansemålene i fagplanen for det

aktuelle faget. Likevel er det slik at det er fag som ikke gjør det klart for elevene hva som forventes for å oppnå de ulike karakterene, og det er eksempler på kriterier som ikke er knyttet til kompetansemålene, men uttrykker egenskaper, holdninger og av og til tekniske ferdigheter hos elevene. Svar fra intervjuene viser at lærebøkene i stor grad er styrende for valg av undervisningstema, noe som ser ut til å føre til at kompetansemålene som skal ligge til grunn for valg av tema kommer i bakgrunnen. Det er uklart om elevene er kjent med kompetansemålene, eller hvilke mål opplæringen til enhver tid er ment å dekke. Det er også varierende i hvilken grad de er kjent med hva som vektlegges, og om disse kriteriene er uttrykker den kompetansen læreplanen etterspør. Kravet til hva elevene skal kjenne til innebærer at det faglærer legger vekt på, skal være basert på vurderingskriterier som kan utledes av kompetansemålene. Det er ikke for alle fag like tydelig hva som er kompetansemålene bak målene for den enkelte opplæringsøkten eller – perioden, noe som i neste omgang vil kunne medføre at vurderingskriteriene heller ikke blir knyttet til målene fra læreplanen. Dette må skolen tydeliggjøre gjennom et fortsatt fokus på lokalt læreplanarbeid.

Lund ungdomsskole har lagt fram individuelle opplæringsplaner for tre elever. Ifølge intervju og rutiner blir det utarbeidet IOP når elever har enkeltvedtak om spesialundervisning. IOP blir evaluert, og eventuelt endret, en gang pr. halvår, skolen har samarbeidsmøter en gang pr. halvår, og det utarbeides årsrapport for alle elever som har spesialundervisning. Fylkesmannens konklusjon er at alle elever ved Lund ungdomsskole med enkeltvedtak om spesialundervisning får IOP, og at rektor sikrer at opplæringen dekker de individuelle opplæringsmålene i denne.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres. Flere av de individuelle planene har få, eller ingen, konkrete opplæringsmål. Innholdet i IOP-ene samsvarer heller ikke alltid med enkeltvedtaket når det gjelder innhold og organisering. En av elevene har IOP som ikke omfatter realistiske opplæringsmål i alle fagene som er nevnt i enkeltvedtaket. I en annen sak går det fram av enkeltvedtaket at eleven skal ha egne mål i matematikk. IOP legger likevel opp til at eleven skal måles etter kompetansemålene for trinnet i matematikk med *lav måloppnåelse*. To av IOP-ene har andre timetall i fag enn det som står i enkeltvedtaket. På bakgrunn av dette mener Fylkesmannen at innholdet i IOP ikke alltid viser mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres. IOP samsvarer dermed ikke alltid med enkeltvedtaket.

Ifølge intervju utarbeider læreren som har spesialundervisningen, egne opplæringsmål når dette er anbefalt i sakkyndig vurdering. Dette blir etter vår vurdering ikke alltid gjort jf. eksempelet over med eleven som ikke har egne mål i matematikk, og eleven som ikke har emneplan for alle fag. Fylkesmannens konklusjon er at IOP ikke alltid omfatter mål for opplæringen der IOP avviker fra LK06.

Det er et rettslig krav at skolen skal ha en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at IOP er samordnet med planene for den ordinære opplæringen i klassen. Intervju og svar i EVS viser at det er tett samarbeid mellom klassens lærer i fag og læreren som har spesialundervisning, og at det er vanlig praksis ved skolen å samordne opplæringen i fag med opplæringen som gis elevene med spesialundervisning. Fylkesmannens konklusjon er at Lund ungdomsskole har en

innarbeidet framgangsmåte som sikrer at IOP er samordnet med planene for den ordinære opplæringen i klassen.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer

- at undervisningspersonalet knytter innholdet i opplæringen til kompetansemål i fag
- ikke at undervisningspersonalet tar vare på elevens rett til å kjenne mål for opplæringen, hva det blir lagt vekt på i vurderingen av kompetansen og hva som er grunnlaget for vurderingen
- at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet
- at opplæringen dekker de individuelle opplæringsmålene i IOP

Lund ungdomsskole

- utarbeider IOP hvert år for alle elever som har rett til spesialundervisning
- sikrer ikke at innholdet i IOP samsvarer med innholdet i enkeltvedtaket
- utarbeider ikke egne mål for opplæringen der denne avviker fra kompetansemålene i læreplanverket
- har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen for klassen.

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettleiding til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Skolen må ha innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det i halvårsvurderingen gis informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen og gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikke satt krav til hvilken form vurderingen skal ha. Vurderingen kan derfor både være skriftlig og muntlig. Fra og med 8. årstrinn og i videregående opplæring skal elevene få vurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet.

Fra 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikke blir avsluttet.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at halvårsvurderinger gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Skolen må ha innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Funnene, slik de beskrives i neste avsnitt, baserer seg på dokumentasjonen nevnt under pkt. 3.2

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Som nevnt tidligere er det lagt fram årsplaner for undervisningen i flere fag for tilsynet, men intervjuer viser at det ikke alltid er like klart om disse gjøres kjent for elevene, eller om undervisningstemaene dekker målene i fagplanene. Dette sammenholdt med at deler av vurderingskriteriene, altså det elevene vurderes etter, ikke alltid kan sies å være relevante mål på kompetanse ifølge læreplanen, gjør at vi ikke kan fastslå at elevene gjøres kjent med hvilke mål opplæringen er knyttet til, eller får veiledning i hva det legges vekt på. Dette siste kravet er nemlig knyttet til at det som vektlegges i vurderingen, skal kunne utledes av kompetansemålene, og de skal få tilbakemelding både på hvordan de ligger an i forhold til disse og hva de må gjøre for å øke denne kompetansen. Når faglærer retter fokus mot noe annet enn det man spør etter i fagplanen, vil også det som vektlegges i vurderingen av elevens kompetanse lett bli noe annet. Fylkesmannen er av den oppfatning at lærerne formidler hva de legger vekt på i vurderingen, og at de gir informasjon og veiledning både om hva eleven kan og hva eleven må gjøre for å bli bedre. Likevel handler denne veiledningen i flere tilfeller om kompetanse som er på siden av hva som kreves etter lov og forskrift.

Elevene skal involveres i vurdering av egen kompetanse, og må derfor settes i stand til å gjøre det på en relevant måte. Dette vil innebære at elevene får oppgitt hvilke kompetansemål undervisningen tar utgangspunkt i, og hva faglærerne legger vekt på. Dette er det elevene selv skal vurdere kompetansen sin etter. Som nevnt gjelder for enkelte fag at det benyttes vurderingskriterier som er generelle, uavhengig av hvilke mål undervisningen har hatt, og for andre fag at det ikke er utarbeidet kriterier, i alle fall ikke som er kjent for oss. Intervjuene uttrykker nokså entydig at egenvurdering ikke nyttes som en fast praksis i opplæringen og vurderingsarbeidet.

Intervju viser at det blir gitt halvårsvurdering med karakter ved avslutningen av hvert semester, noe som også går fram av rutinen *Elevvurdering i Lund-skolen*, og at elevene får en muntlig tilbakemelding gjennom elevsamtale og samtale med foresatte. Det kommer fram av intervju, EVS og skolens rutiner at elever som har IOP i tillegg har to samarbeidsmøter årlig og får en årsrapport der elevenes utvikling i forhold til de ulike målene i IOP-ens emneplaner blir vurdert.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hvilke kompetansemål opplæringen er knyttet til
- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hva det blir lagt vekt på i vurderingen i fagene
- Lærerne gir ikke alltid elevene tilbakemelding på hva de mestrer i fagene
- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hva de må gjøre for å øke kompetansen sin i fagene
- Lærerne sørger ikke alltid for å involvere elevene i eget vurderingsarbeid
- Skolen har en innarbeidet framgangsmåte for halvårsvurdering der det blir gitt informasjon om eleven sin kompetanse og veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.
- Skolen har en innarbeidet framgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

5. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte for å vurdere systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være skriftliggjort og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Lund ungdomsskole har lagt fram sakkyndige vurderinger, vedtak om spesialundervisning og individuelle opplæringsplaner for tre elever. Lund kommune har også sendt inn dokumentene *Instruks for trinnledere, Pedagogisk rapport Grunnskole, møteplaner for personalmøter høsten 2015 og våren 2016, Årshjul for Lund ungdomsskole – adm og skoleledelse*, to maler

for enkeltvedtak om spesialundervisning, *Prosedyrehandbok for Lund kommune og Retningslinjer for ressursteam Lund kommune grunnskole og barnehage*. Denne dokumentasjonen sammen med intervju danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Lund ungdomsskole har rutineene *Instruks for trinnledere* og *Retningslinjer for ressursteam* som begge viser skolens fremgangsmåte for fortløpende vurdering av elevenes utbytte av opplæringen og hvordan de skal følge opp mistanker om at elever ikke har tilfredsstillende utbytte. *Årshjul for Lund ungdomsskole – adm og skoleledelse* viser ledelsens oppgaver i dette arbeidet. Intervju og EVS bekrefter at rutineene er innarbeidet. Elevenes utbytte av opplæringen er tema på trinnmøter og tas opp i ressursteam etter avtale med foresatte. Informasjon om gjennomføring av nasjonale prøver eller andre kartlegginger som blir gjennomført gjennom skoleåret kunne med fordel stått i rutineene. Samtidig går det fram av intervju og EVS at f.eks. nasjonale prøver blir benyttet som et hjelpemiddel for å avdekke om elever ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. I de tilfeller det blir avdekket at elever ikke har slikt utbytte, blir det framhevet at skolens ressursteam og rektor har en sentral rolle i forhold til videre oppfølging. Etter Fylkesmannens vurdering sikrer Lund ungdomsskole at lærerne fortløpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Det gjennomføres også en vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som blir vurdert til ikke å ha tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Intervju og EVS bekrefter dette. I *Pedagogisk rapport Grunnskole* forventes det også at skolen har vurdert ulike tiltak før eventuell oppmelding til PP-tjenesten.

Intervjuene viser at lærerne vurderer om en elev trenger spesialundervisning. Behov for spesialundervisning blir meldt til rektor, i hovedsak via kontaktlærer eller ressursteamet. Denne praksisen er også skriftliggjort i rutineene nevnt over.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

- Lund ungdomsskole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- Lund ungdomsskole har en rutine som sikrer at det gjennomføres en vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som blir vurdert til ikke å ha tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og rutinen er implementert
- Lærerne melder behov om spesialundervisning til rektor.
- Lund ungdomsskole har en skriftlig framgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannens dokumentasjonsgrunnlag er svar i EVS, intervju og vedtak om «særskilt opplæring av elever fra språklige minoriteter».

6.3 Fylkesmannens vurderinger

De minoritetsspråklige elevene dette tilsynet har omfattet spesielt, er nyankomne, og var i utgangspunktet uten kunnskaper i norsk overhodet. Dette tilsier at det ikke er behov for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk innledningsvis. Imidlertid har skolen andre elever som har et annet morsmål enn norsk, om enn med lengre botid. Lund ungdomsskole skal ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at elever med et annet morsmål, uavhengig av om de er nyankomne eller ikke, får kartlagt norskferdighetene dersom skolen ser at de ikke har utbytte av opplæringen på norsk. Denne framgangsmåten skal være kjent i personalet slik at de vet hvordan de skal gå fram når situasjonen oppstår. En slik framgangsmåte har ikke skolen så langt Fylkesmannen er kjent med. Videre skal framgangsmåten sikre at skolen vurderer behov for morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring. En slik vurdering blir, så langt vi har kartlagt, heller ikke gjennomført i praksis, da skolen legger til grunn at det ikke finnes egnede morsmåls lærere tilgjengelig. Vi har etter sluttmøtet mottatt årshjul og prosedyrer for Lund-skolen for hvordan man skal ta imot, kartlegge og saksbehandle i forhold til

minoritetsspråklige. Denne rutinen er imidlertid ikke en innarbeidet eller kjent fremgangsmåte på Lund ungdomsskole, og oppfyller derfor ikke kravet til en innarbeidet rutine. Videre er den rettet særlig mot nyankomne, og ikke andre minoritetsspråklige som kan ha rett til særskilt språkopplæring.

For elever som har vedtak om særskilt språkopplæring, skal ferdighetene i norsk kartlegges underveis. Skolen gjennomfører enkel kartlegging med kartleggingsprøver som er beregnet for yngre elever, men ikke fullverdige kartlegginger på aldersadekvat nivå. Det er planlagt å gjennomføre kartlegging etter materiell for dette utarbeidet av Utdanningsdirektoratet rett før elevene skal begynne i videregående opplæring, som en del av en overføringsrapport. Dette vil helt sikkert være nyttig for skolen de begynner på, men tilfredsstillende ikke hensikten med bestemmelsen, nemlig å vurdere og eventuelt justere opplæringen fortløpende underveis.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer

- ikke at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk
- ikke at denne fremgangsmåten innebærer at skolen vurderer om elevene også har behov for morsmålsopplæring eller tospråklig fagopplæring
- ikke at elever med særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis

B Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging

7. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

7.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder generelt for saksbehandling av enkeltvedtak. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til.

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Dersom foreldre eller elever ikke allerede har uttalt seg i saken, skal de varsles før skolen gjør et vedtak. De skal ha anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, jf. forvaltningsloven § 16. Skolen skal gi forhåndsvarslet skriftlig.

Varslet til foreldre gjelder for elever under 18 år. Når eleven er over 15 år, skal skolen varsle eleven selv om eleven er representert av foreldre. Skolen kan la være å varsle dersom eleven eller foreldre har

- søkt eller bedt om vedtaket

- hatt anledning til å gi sine synspunkter i saken
- fått kjennskap på annen måte til at skolen skal gjøre et vedtak og har hatt rimelig tid til å uttale seg

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Forhåndsvarslet skal inneholde det som er nødvendig for at elever og foreldre kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte, jf. forvaltningsloven § 16. Varslet må derfor inneholde de faktiske forholdene: Hva det varslende vedtaket vil innebære for eleven, hvilke type avvik fra ordinær opplæring det dreier seg om og hvilke forhold som er grunnlaget for vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt.

Eleven eller foreldrene har rett til å klage på enkeltvedtaket. For å gi eleven eller foreldrene en reell mulighet til å argumentere for sitt syn, må vedtaket være skriftlig og begrunnet, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 27. Begrunnelsen skal vise til de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på, og hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på, jf. forvaltningsloven § 25. Skolen trenger ikke å begrunne vedtaket dersom vedtaket innvilger en søknad, og skolen ikke har grunn til å tro at elevene og foreldrene vil være misfornøyd med vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Det er et krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om de formelle forhold som gjelder dersom eleven eller foreldrene vil klage, jf. forvaltningsloven § 27. Nærmere regler for saksbehandling ved klage går frem av forvaltningsloven § 27-32. Skolen må opplyse om at klagefristen er tre uker fra eleven eller foreldrene fikk vedtaket, at klagen skal sendes til skolen, og hvem som er klageinstans. Klageinstans ved de ulike aktuelle typer enkeltvedtak går frem av opplæringsloven § 15-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Foreldrene og elevene har rett til å gjøre seg kjent med dokumentene som inngår i saken, jf. forvaltningsloven § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne retten. I noen tilfeller har skolen grunn til å gjøre unntak fra innsynsretten. Nærmere om innsynsretten og unntak fra innsyn går frem av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

7.2 Fylkesmannens undersøkelser

Lund ungdomsskole har lagt fram sakkyndige vurderinger og vedtak om spesialundervisning for tre elever. Lund kommune har også sendt inn dokumentene to maler for enkeltvedtak om spesialundervisning, *Prosedyrehandbok for Lund kommune* og *Retningslinjer for ressursteam Lund kommune grunnskole og barnehage*. Denne dokumentasjonen sammen med intervju danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

7.3 Fylkesmannens vurderinger

Som det går fram av de rettslige kravene ovenfor, skal elever og foreldre varsles før det blir fattet enkeltvedtak om avvik fra det ordinære opplæringstilbudet. For Lund ungdomsskole gjelder dette varsling av enkeltvedtak om spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringsloven, og varsling av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter § 2-8 i opplæringsloven.

Før skolen fatter vedtak om spesialundervisning, skal det foreligge sakkyndig vurdering. Av dokumentasjonen går det fram at samarbeid med foreldre er en del av oppmeldingsprosessen i forkant av henvisning til PP-tjenesten. Lund ungdomsskole nytter *Pedagogisk rapport grunnskole* ved henvisninger av nye elever til PP-tjenesten. Skolen skal ifølge malen sende kopi av denne til foresatte. Foresatte blir også bedt om samtykke før drøfting av saken i ressursteamet, jf. *Prosedyrehandbok Lund kommune*. Foresatte til elever på ungdomstrinnet som har hatt spesialundervisning over tid, er vanligvis godt kjent med saken og har hatt muligheter til å uttale seg ved flere anledninger. Lund ungdomsskole har bl.a. samarbeidsmøter minst to ganger årlig ifølge prosedyrehandboken. En kan derfor regne med at disse er orienterte om, og har kunnet uttale seg, før det blir fattet enkeltvedtak om spesialundervisning.

Ingen av elevene med spesialundervisning som Fylkesmannen har fått dokumentasjon på i dette tilsynet var over 15 år da utredelsen ble foretatt. De var heller ikke fylt 15 år da vedtaket for innværende skoleår ble fattet. Det har derfor ikke vært påkrevd å varsle disse i forkant. Det går imidlertid ikke fram av dokumentasjonen om elever over 15 år blir varslet før skolen fatter enkeltvedtak om spesialundervisning, eller om disse får anledning til å uttale seg i saken. Varsling av elever over 15 år bør komme tydelig fram i skolens rutiner. Fylkesmannen antar likevel at elever som har fylt 15 år blir informert og får anledning til å uttale seg der dette er aktuelt, da Lund ungdomsskole har slik praksis for elever med avvik fra ordinært opplæringstilbud i form av særskilt språkopplæring.

Når det gjelder elever med særskilt språkopplæring var de fem elevene Fylkesmannen har mottatt enkeltvedtak for, over 15 år da vedtaket ble fattet. Det står i enkeltvedtakene at skolen har hatt samtaler med eleven og Sana mottakssenter. Det går ikke fram av enkeltvedtaket hvem fra mottakssenteret som var til stede i møtet, eller om det ble brukt tolk. Vi anbefaler Lund ungdomsskole å utdype dette punktet i sine enkeltvedtak slik at de i noe større grad dokumenterer at elevens rett til å forstå hva enkeltvedtaket innebærer er ivaretatt. Dette er særlig viktig ettersom elevene er enslige mindreårige asylsøkere. Vergen burde ha vært tilstede under samtalen med eleven. Etter Fylkesmannens vurdering innebærer praksis likevel at elevene får kjennskap til at skolen vil tilby et særskilt opplæringstilbud, og at de får anledning til å uttale seg. Det vil da ikke være nødvendig å varsle skriftlig om at skolen vil fatte vedtak i saken.

Av de rettslige kravene går det fram at et enkeltvedtak skal inneholde begrunnelse for vedtaket ved å vise til hjemmelen. I vedtakene om spesialundervisning går det fram at hjemmelen for vedtaket er § 5-1 i opplæringsloven, og paragrafen er også sitert i alle vedtakene. Når det gjelder hjemmelen for vedtak om særskilt språkopplæring, viser skolen til deler av § 2-8 i opplæringsloven. Etter Fylkesmannens vurdering er det imidlertid ikke vist til

alle relevante deler av § 2-8, jf. forvaltningslovens § 25 første ledd. Det gjelder blant annet bestemmelsen om at enkeltvedtaket skal si noe om tilbudet som gis dersom kommunen ikke kan skaffe egnet morsmålslærer, og kravet som gjelder for kartlegging. Elevene som får særskilt språkopplæring på Lund ungdomsskole har et særskilt opplæringstilbud, jf. § 2-8 femte ledd, og følger ikke ordinær fag- og timefordeling. Den nevnte bestemmelsen som regulerer muligheten for dette, er heller ikke gjengitt i vedtaket, selv om den må anses som direkte relevant for disse elevene.

Videre innebærer kravene til begrunnelse at enkeltvedtaket skal inneholde de faktiske forholdene som er lagt til grunn i enkeltvedtaket, og vise hvilke hensyn som er vektlagt. Ved enkeltvedtak om spesialundervisning kan det, dersom den sakkyndige vurderingen er klar og tydelig, være tilstrekkelig å vise til denne. For at dette kravet skal være oppfylt, må den tilfredsstillende innholdsmessige kravene i opplæringsloven § 5-3 første og andre ledd. Fylkesmannen har ikke i denne omgang tilsyn med denne bestemmelsen. Vi vil derfor ikke her gi en vurdering av de sakkyndige vurderingene som er sendt inn. Alle vedtakene skolen har lagt fram for tilsynet viser til den sakkyndige vurderingen. Fylkesmannens oppfatning er derfor at Lund ungdomsskole har grunnlagt enkeltvedtakene om spesialundervisning.

For enkeltvedtak om særskilt språkopplæring gjelder de samme formelle kravene som for vedtak om spesialundervisning, bortsett fra kravet til sakkyndig vurdering. Kravet er i stedet at elevens norskkunnskap skal kartlegges før det blir fattet vedtak. Disse elevene er nyankomne, og det vil dermed være tilstrekkelig å vise til dette, slik skolen gjør.

Enkeltvedtak skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte ved klage. Vedtakene som skolen har lagt fram, både de som gjelder spesialundervisning og de som gjelder særskilt språkopplæring, inneholder slik informasjon. De er samtidig ulikt formulert. Vi anbefaler at Lund ungdomsskole ser på dette, og velger en noenlunde felles skrivemåte.

Et enkeltvedtak skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter. En av malene for enkeltvedtak om spesialundervisning inneholder denne informasjonen, men det står ikke i malen som brukes av Lund ungdomsskole. Heller ingen av de faktiske vedtakene om spesialundervisning og særskilt språkopplæring sendt inn til Fylkesmannen inneholder denne informasjonen.

7.4 Fylkesmannens konklusjon

Lund ungdomsskole

- tilfredsstillende kravet om forhåndsvarsling av enkeltvedtak
- tilfredsstillende kravet om at et enkeltvedtak om spesialundervisning skal inneholde begrunnelse for vedtaket ved å vise til hjemmelen
- tilfredsstillende ikke kravet om at et enkeltvedtak om særskilt språkopplæring skal inneholde begrunnelse for vedtaket ved å vise til hjemmelen
- grunngir enkeltvedtak om spesialundervisning
- grunngir enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- informerer om klageadgang, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte i enkeltvedtakene
- informerer ikke om retten til å se sakens dokumenter i enkeltvedtak om spesialundervisning eller særskilt språkopplæring

8. Enkeltvedtak om spesialundervisning

8.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Foreldre / elever over 15 år skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Skolen må hente inn samtykke fra foreldrene til elever under 15 år, før PPT foretar sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-4. Elever som har fylt 15 år, skal selv gi samtykke i saker om spesialundervisning og om at foreldre skal orienteres (forutsatt at de er samtykkekompetente). Dersom foreldrene/eleven selv har bedt om spesialundervisning, ligger samtykket implisitt i søknaden.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før skolen fatter et enkeltvedtak, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen kan gi begrensinger i denne retten, jf. forvaltningsloven § 19 og reglene om taushetsplikt. Skolen og PPT har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldrene blir ivaretatt på en god måte på de ulike trinnene i prosessen. Foreldrene må få se den sakkyndige vurderingen og få rimelig tid til å uttale seg om innholdet.

Elever som etter sakkyndig vurdering har behov for spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

Etter den sakkyndige vurderingen må skolen fatte et vedtak. Dette gjelder både dersom skolen innvilger spesialundervisning og dersom skolen ikke innvilger dette. Kravet om enkeltvedtak gjelder både når PPT anbefalte spesialundervisning og når de ikke anbefalte dette. En avgjørelse om spesialundervisning gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

Dersom skolens vedtak avviker fra den sakkyndige vurderingen, må skolen begrunne dette. Begrunnelsen skal vise hvorfor eleven likevel får et opplæringstilbud som oppfyller elevens rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolen må få klart frem hva avviket består i, og hva opplæringstilbudet innebærer for eleven. Begrunnelsen må være slik at foreldrene forstår hvilke vurderinger som ligger til grunn for at skolen ikke følger tilrådingen i den sakkyndige vurderingen.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva som gir et forsvarlig opplæringstilbud, ta stilling til innholdet i opplæringen og gjøre rede for andre særlige forhold som er viktig for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolens vedtak om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen. Enkeltvedtaket må vise antall timer med spesialundervisning, hvilke fag og områder spesialundervisningen skal dekke, om det skal være avvik fra LK06, hvordan undervisningen skal organiseres, og hvilken kompetanse personalet skal ha.

8.2 Fylkesmannens undersøkelser

Lund ungdomsskole har lagt fram sakkyndige vurderinger og vedtak om spesialundervisning for tre elever. Lund kommune har også sendt inn dokumentene *Pedagogisk rapport Grunnskole*, to maler for enkeltvedtak om spesialundervisning, *Retningslinjer for ressursteam Lund kommune grunnskole og barnehage*. Denne dokumentasjonen sammen med intervju danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

8.3 Fylkesmannens vurderinger

I intervju får Fylkesmannen opplyst at det er sjelden nye elever blir henvist til PP-tjenesten fra Lund ungdomsskole. De fleste med behov for spesialundervisning på ungdomstrinnet har ifølge rektor og skolefaglig ansvarlig allerede blitt utredet i løpet av barneskolen. Det går fram av *Retningslinjer for ressursteam Lund kommune grunnskole og barnehage* at foreldre må samtykke dersom elevsaker skal tas opp i ressursteam. Foresatte skal videre motta kopi av skjemaet *Pedagogisk rapport Grunnskole* som skolen sender til PP-tjenesten når de henviser elever dit. Det går imidlertid ikke fram at foresatte skal samtykke til henvisningen til PPT, som er lovkravet. Det kommer heller ikke fram av dokumentasjonen om skolen sikrer at elever over 15 år gir slikt samtykke.

Foreldrene eller eleven skal også ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtak blir gjort. Alle de tre sakkyndige vurderingene vi har mottatt, har blitt sendt som kopi til foresatte. Etter Fylkesmannens vurdering gir dette foreldrene

anledning til å lese innholdet før enkeltvedtak blir fattet, men sikrer ikke at foresatte gis anledning til å uttale seg om innholdet i denne. Dokumentene som skolen har lagt fram for tilsynet viser heller ikke om skolen sikrer at elever over 15 år får anledning til å uttale seg.

Som det går fram av de rettslige kravene ovenfor, må skolen fatte enkeltvedtak etter at den sakkyndige vurderingen er utarbeidet. Dette blir gjort på Lund ungdomsskole.

Avvik fra sakkyndig vurdering skal grunngis i enkeltvedtaket. De innsendte vedtakene viser at skolen gjør avvik fra sakkyndig vurdering uten at dette er begrunnet. En av elevene har hatt to enkeltvedtak i løpet av inneværende skoleår. Begge avviker fra sakkyndig vurdering når det gjelder timetall og hvilke fag det skal gis spesialundervisning i. Et av de andre enkeltvedtakene utelater kravet om bruk av miljøterapeut som står i sakkyndig vurdering. Det står også i det samme enkeltvedtaket at eleven skal ha egne planer i alle fag, mens det i sakkyndig vurdering står at eleven skal følge klassens plan i navngitte fag. Når skolen vedtar å avvike fra den sakkyndige vurderingen må dette komme klart fram i enkeltvedtaket. Rektor må i tillegg begrunne hvorfor det er gjort avvik fra den sakkyndige vurderingen og forklare hvordan tilbudet som gis likevel gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud.

Et enkeltvedtak skal inneholde opplysninger om (1) omfang, (2) innhold og (3) organisering av spesialundervisningen, samt (4) kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen. Lund ungdomsskole har, som tidligere nevnt, lagt fram tre enkeltvedtak om spesialundervisning. Fylkesmannen har i tillegg bedt om tilhørende sakkyndige vurderinger og individuelle opplæringsplaner for disse elevene. Fylkesmannen vil her gjengi noen eksempler fra de tre enkeltvedtakene for å begrunne vår vurdering av hvert av disse fire opplysningskravene.

Enkeltvedtakene viser til sakkyndig vurdering, og er derfor svært kortfattede når det gjelder opplysninger om omfang, innhold, organisering og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Når det gjelder (1) omfang inneholder enkeltvedtakene opplysninger om hvor mange årstimer spesialundervisning den enkelte eleven skal ha. To av vedtakene viser også tydelig hvor mange timer eleven skal ha i det enkelte fag. Et enkeltvedtak inneholder formuleringen «*inntil to dager i uka*». Et annet vedtak inneholder formuleringen «*i minimum 2 timer pr. uke*» og fordelingen av disse to timene (eller mer) på fagene norsk og matematikk er ikke oppgitt. Slik informasjon er ikke godt nok egnet til å gi et klart bilde av hvilket omfang tilbudet skal ha.

Når det gjelder (2) innholdet i spesialundervisningen, viser det siste eksempelet over at det kan være uklart hvor mange timer spesialundervisning denne eleven skal ha i det enkelte fag. Et annet vedtak oppgir tall på lærertimer og assistenttimer pr. uke uten å oppgi hvilke fag timene skal brukes til. I det tredje enkeltvedtaket går det fram at eleven skal ha *1 lærertime á 45 min per uke som tematime* som bare delvis blir knyttet til fag. Dette innebærer et mulig avvik fra fag- og timefordelingen i Kunnskapsløftet. Fylkesmannens vurdering er at enkeltvedtakene fra Lund ungdomsskole ikke gir et klart og tydelig bilde av innholdet i opplæringen.

Enkeltvedtak om spesialundervisning skal også si noe om (3) organiseringen av opplæringen. Fylkesmannens vurdering er at siden enkeltvedtakene skolen har lagt fram for tilsynet ikke fullt ut viser hvordan opplæringen blir fordelt på fag, er det heller ikke klart hvordan opplæringen blir organisert. Formuleringen «*Opplæringen vil bli organisert fleksibelt som enetimer eller timer i liten gruppe.*» gir også et uklart bilde. Fylkesmannens vurdering er at enkeltvedtakene fra Lund ungdomsskole ikke er klare og tydelige når det gjelder organiseringen av opplæringen.

Når det gjelder (4) kompetansen som er nødvendig i spesialundervisningen, har vi tidligere nevnt at et av enkeltvedtakene utelater kravet om bruk av miljøterapeut som står i sakkyndig vurdering. I samme vedtak er fordeling mellom lærertimene og assistenttimene uklare. Fylkesmannens vurdering er at enkeltvedtakene fra Lund ungdomsskole ikke er klare og tydelige når det gjelder kompetansen som skal brukes i opplæringen.

8.4 Fylkesmannens konklusjon

Lund ungdomsskole

- sikrer ikke at foreldre eller elever over 15 år, gir samtykke før det blir satt i gang utredning av behov for spesialundervisning
- har ikke en rutine som sikrer at elev eller foreldre får anledning til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før enkeltvedtak blir fattet
- fatter enkeltvedtak etter at sakkyndig vurdering er utarbeidet
- grunngir ikke avvik fra sakkyndig vurdering i enkeltvedtak
- sikrer ikke at enkeltvedtakene inneholder informasjon om hvilken kompetanse som er nødvendig for gjennomføringen av spesialundervisningen
- sikrer ikke at enkeltvedtakene er klare og tydelig når det gjelder omfang, innhold og organisering

9. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

9.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring i skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må sørge for å kartlegge norskferdigheter før skolen vedtar særskilt språkopplæring. En avgjørelse om særskilt språkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge, organiseringen av opplæringen og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Eleven skal kartlegges før vedtak om særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Kartleggingen vil danne grunnlag for å vurdere behovet for språkopplæring og for å kunne ta stilling til omfanget, for kobling mot ordinær opplæring og eventuelt behovet for tospråklig opplæring i fag eller morsmålsopplæring.

Skoleeier må også ta stilling til hvilken læreplan eleven skal benytte: læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, eller ordinær læreplan i norsk. Skolen skal bruke en egen læreplan for morsmålsopplæring for elever som får slik opplæring.

Organiseringen må gå klart frem av vedtaket. Kommunen kan organisere tilbudet om særskilt språkopplæring i egne grupper for nyankomne elever i inntil to år, jf. opplæringsloven § 2-8. Vedtak kan bare gjøres for ett år om gangen. Det er en forutsetning at skolen vurderer at egne grupper er det beste for eleven. Denne vurderingen må komme frem av vedtaket. I vedtaket kan skolen også gjøre avvik fra læreplanverket.

På bakgrunn av omfang, valg av læreplan og organisering må skolen i vedtaket ta stilling til hvilken kompetanse som kreves av personalet for å gjennomføre opplæringen.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

Skolen må kartlegge elever som får særskilt språkopplæring, underveis i opplæringen, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring på skolen. Før skolen overfører eleven til å følge ordinær opplæring, må skolen fatte et enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring. Dette gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

9.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannens dokumentasjonsgrunnlag på dette området er enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for fem elever og oversikt over læremidler for språklige minoriteter. Vi fikk timeplan for elevene med særskilt språkopplæring under intervju. Faglærer har også fylt ut egenvurderingsskjema i Reflex. Denne dokumentasjonen sammen med intervju danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

9.3 Fylkesmannens vurderinger

Basert på vår vurdering av dokumentasjonen nevnt over, fatter skolen enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for elever som har rett til dette.

Som beskrevet i de rettslige kravene, skal enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge, organiseringen av opplæringen og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen, eksempelvis om elevene skal ha enkelte ordinære fag, hvor mange timer som fordeles på de ulike fagene osv. Disse elevene får et særskilt opplæringstilbud, hvor de så langt vi kan se, ikke skal forholde seg til ordinær

fag- og timefordeling, eller kravene til vurdering med karakter. Det er i slike tilfeller særlig viktig at det totale opplæringstilbudet går klart frem. Timetall er kun angitt for den delen av opplæringen som går til særskilt norskopplæring. Hvordan de øvrige av skoleukens 30 timer skal fordeles sier ikke vedtaket noe om, ei heller hvordan organiseringen av alle deler av opplæringstilbudet er tenkt. Riktignok oppgis det at de øvrige timene, forstått som 16 timer pr. uke utover norskopplæringen, skal fordeles på kroppsøving, valgfag og kunst og håndverk. Dette går langt utover timetallet disse fagene skal ha, og indikerer bortvalg av en rekke sentrale fag som må forklares og begrunnes ut fra elevens individuelle forutsetninger. Vedtakene oppgir ikke hvilken kompetanse den ansvarlige for opplæringen skal ha.

Vi mottok fra Lund kommune, maler på enkeltvedtak om særskilt språkopplæring og avslag på dette etter sluttmøtet. Kommunen må i disse malene inkludere de elementene vi peker på i dette avsnittet.

Det skal fattes enkeltvedtak dersom eleven oppnår tilstrekkelig norskkunnskaper i vedtaksperioden, slik at retten til særskilt språkopplæring faller bort. Lund ungdomsskole har ikke en rutine som omhandler særskilt språkopplæring. Det foreligger derfor heller ikke informasjon som kan si noe om at skolen fatter vedtak ved opphør av et slikt tilbud i vedtaksperioden. For elevgruppen som pr. dags dato mottar særskilt språkopplæring, er det sannsynligvis ikke aktuelt med opphør før de slutter ved skolen i juni, og derfor er en rutine for dette ikke direkte relevant nå. Skolen må likevel sørge for å utarbeide en slik rutine, som blant annet inneholder informasjon om dette lovkravet.

9.4 Fylkesmannens konklusjon

Lund ungdomsskole sikrer

- at det fattes vedtak om særskilt språkopplæring for elever som har rett til slik opplæring
- ikke at vedtakene beskriver omfang, organisering, eller nødvendig kompetanse hos ansvarlig for opplæringen

10. Frist for retting av brudd på regelverket

Tema A

Skolens arbeid med opplæring i fag

Fylkesmannen har i kapitlene 3, 4, og 6-9 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Lund kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er **14.11.2016**. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Pålegg 1

Lund kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Lund ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven § 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-1, 3-1 og 3-2.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
  - mål for opplæringen
  - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse og hva som er grunnlaget for vurderingen

Pålegg 2

Lund kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Lund ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at:

- b. IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen
- c. IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

Pålegg 3

Lund kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Lund ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at:

- d. Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 som opplæringen er knyttet til.
- e. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- f. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- g. Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- h. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Pålegg 4

Lund kommune må sørge for at Lund ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at:

- i. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.
- j. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- k. Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen.

Tema B

Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

Pålegg 5

Lund kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Lund ungdomsskole oppfyller forvaltningslovens krav til enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven §§ 24, 25 og 27.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at

- a. enkeltvedtak om særskilt språkopplæring viser til hjemmelen for vedtaket
- b. enkeltvedtak om spesialundervisning og særskilt språkopplæring inneholder informasjon om retten til å se sakens dokumenter

Enkeltvedtak om spesialundervisning

Pålegg 6

Lund kommune må sørge for at Lund ungdomsskole ved behov for spesialundervisning oppfyller opplæringsloven §§ 5-3 og 5-4, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at

- c. skolen har en rutine for å innhente samtykke fra elever over 15 år før det igangsettes utredning av behovet for spesialundervisning
- d. skolen har en rutine som sikrer at elev eller foreldre får mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før enkeltvedtak fattes

- e. Enkeltvedtaket inneholder opplysningen om
- antall timer spesialundervisning
  - fag/områder og om eventuelle avvik fra LK06 i spesialundervisningen
  - organisering av spesialundervisningen
  - kompetansekrav for de som skal gjennomføre spesialundervisningen

Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

Pålegg 7

Lund kommune må sørge for at Lund ungdomsskole ved behov for og opphør av behov for særskilt språkopplæring oppfyller forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V og opplæringsloven § 2-8.

Lund kommune må i denne forbindelse se til at:

- f. Enkeltvedtaket inneholder opplysningen om
- omfanget av opplæringen, og hvordan det totale opplæringstilbudet fordeler seg på fag
  - organisering av den særskilte språkopplæringen
  - kompetansekrav for de som skal gjennomføre den særskilte språkopplæringen

11. Kommunens frist for å rette

Som nevnt i kapittel 10 ovenfor er skoleeier gitt frist til å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **14.11.16**.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. Forvaltningslovens § 18.

Stavanger 14.06.2016

Una Bjørnseth Haugen
tilsynsleder

Monica Mannes
rådgiver

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderingsskjema av rektor og tre faglærere
- Årsplaner 8.-10. trinn i engelsk og matematikk
- Vurderingskriterier i engelsk skriftlig og muntlig
- Instruks for trinnledere
- Elevvurdering i Lund-skolen. Rutiner
- Pedagogisk rapport Grunnskole
- Møteplaner for personalmøter høsten 2015 og våren 2016
- Årshjul for Lund ungdomsskole – adm. og skoleledelse
- Mal for IOP
- Maler for enkeltvedtak om spesialundervisning
- Prosedyrehåndbok for Lund kommune
- Retningslinjer for ressursteam Lund kommune grunnskole og barnehage.
- Sakkyndig vurderinger, vedtak om spesialundervisning og IOP for tre elever
- 5 vedtak om særskilt språkopplæring
- Timeplan for basisgruppe 10C

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 28.04.2016.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Faglærer i engelsk for 9. trinn
- Ansvarlig for særskilt språkopplæring
- Leder av ressursteamet
- 3 elever fra 9.b
- 4 elever med særskilt språkopplæring
- 2 elever med spesialundervisning
- Fungerende rektor og Kommunalsjef i Lund kommune, Odd Ivar Haugen og Lise Moen